

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

BUXORO DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

MAKTABGACHA VA BOSHLANG'ICH TA'LIM FAKULTETI

BOSHLANG'ICH TA'LIM KAFEDRASI

**BOSHLANG'ICH TA'LIMDA XALQARO
TAJRIBALAR: YANGI AVLOD
DARSLIKLARI, MILLIY DASTUR VA
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR
INTEGRATSIYASI**

Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari

2023-yil, 19-may

BUXORO – 2023

Ilmiy-amaliy anjumanning dasturiy qo'mitasi

M.I. Damirov	-	Buxoro davlat Pedagogika instituti direktori, rais;
Sh.N. Murodov	-	Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor, rais muovini;
A.A. Ikramov	-	Ilmiy – tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy pedagogik kadrlar tayyorlash bo'limi boshlig'i, a'zo;
O.R. Avezov	-	Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti dekani, a'zo;
N.I. G'aybullayeva	-	Ta'lim sifatini nazorat qilish bo'limi boshlig'i, a'zo;
M.J. Saidova	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası mudiri, a'zo;
F.M.Qosimov	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası professori, a'zo;
U.S.Amonov	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası dotsenti, a'zo;
X.A.Xaitov	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası dotsenti, a'zo;
N.B. Adizova	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası dotsenti, a'zo;
N.B. Adizova	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası dotsenti, a'zo;
G.E.Saidova	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası dotsenti, a'zo;
R.X.Jumayev	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası dotsenti, a'zo;
O.Sh. Ahmadov	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası dotsenti, a'zo;
M.N.O'rinova	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası o'qituvchisi, a'zo.

Ilmiy-amaliy anjumanning tashkiliy qo'mitasi

Sh.N. Murodov	-	Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor, rais;
A.A. Ikramov	-	Ilmiy – tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy pedagogic kadrlar tayyorlash bo'limi boshlig'i, rais muovini;
Sh.A. Raximov	-	Ishlar boshqarmasi boshlig'i, a'zo;
O.R. Avezov	-	Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti dekani, a'zo;
N.I. G'aybullayeva	-	Ta'lim sifatini nazorat qilish bo'limi boshlig'i, a'zo;
M.J. Saidova	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası mudiri, a'zo;
F.M.Qosimov	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası professori, a'zo;
U.S.Amonov	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası dotsenti, a'zo;
X.A.Xaitov	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası dotsenti, a'zo;
N.B. Adizova	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası dotsenti, a'zo;
R.X.Jumayev	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası dotsenti, a'zo;
L.T.Ochilova	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası o'qituvchisi, a'zo;
M.A.Ro'ziyeva	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası o'qituvchisi, a'zo;
N.O'.Xudoyberdiyeva	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası o'qituvchisi, a'zo;
B.N.Yuldashev	-	Boshlang'ich ta'lim kafedrası o'qituvchisi, a'zo.

To'plam Buxoro davlat pedagogika institutining 2023-yil 6-martdagi kengash qaroriga hamda Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2023-yil 2-maydagi 118-sonli buyrug'iga asosan 2023-yilning 19-may kunida "Boshlang'ich ta'limda xalqaro tajribalar: yangi avlod darsliklari, milliy dastur va raqamli texnologiyalar integratsiyasi" mavzusidagi Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari asosida tuzildi.

Mas'ul muharir:

M.J. Saidova - pedagogika fanlari doktori, dotsent

Taqrizchilar:

B.R. Adizov - pedagogika fanlari doktori, professor

N.T. Tosheva - pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA BO'LAJAK O'QITUVCHINING KASBIY TAYYORGARLIGINI ART-PEDAGOGIK KUZATIB BORISH

Mirzayeva Dilfuza Shavkatovna

(Buxoro Davlat Universiteti)

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada ta'lim sifatini oshirishda art-pedagogik kuzatishda o'qituvchining kasbiy tayyorgarligini rivojlantirish haqida yoritilgan. "Art-pedagogik faoliyat"ni kasbiy g'oyalar va maqsadlarni san'at vositasida amalga oshirishning pedagogik-psixologik mazmuni belgilab berilgan.*

***Kalit so'zlar:** art-pedagogik faoliyat, art-pedagogik kuzatib borish, art-pedagogik muhit, san'at, spontan*

***Annotatsion.** This article describes the development of the professional training of teacher in art-pedagogical observation to improve the quality of education.*

***Key words:** art-pedagogical activity, art-pedagogical monitoring, art-pedagogical environment, art, spontaneous.*

Bo'lajak o'qituvchining kasbiy tayyorgarligini art-pedagogik kuzatib borish konsepsiyasining terminologik asosi quyidagi tushunchalar tizini tashkil etadi: "art-pedagogik kuzatib borish", "art-pedagogik faoliyat", "art-pedagogik vositalar", "art-pedagogik o'zaro ta'sir", "art-pedagogik jarayon", "art-pedagogik muhit".

"Art-pedagogik faoliyat"ni kasbiy g'oyalar va maqsadlarni san'at vositasida amalga oshirish uchun buyurtma qilingan pedagogik harakatlar majmui bo'lgan kasbiy-pedagogik faoliyatning mustaqil turi sifatida ko'rish mumkin. Art-pedagogik faoliyatning asosiy sohalari bu – ta'lim ichidagi san'at, pedagogika, psixologiya va inson bilimlarining boshqa sohalari imkoniyatlarini birlashtirishga asoslangan axloqiy va estetik o'zaro ta'sir tizimining yaratilishini ajratib ko'rsatish mumkin.

Art-pedagogik faoliyatda o'qituvchi kasbiy faoliyatining alohida turi sifatida taqsimlashning o'ziga xosligi, avvalambor, qo'llaniladigan vositalarning ustuvorligi bilan bog'liq bo'lganligidadir.

I.A. Kolesnikova asarlarida "vositalar" ta'lim (tarbiya)ning muhim asosi sifatida qaralishi aytib o'tilgan. Ta'lim maqsadi va pedagogik jarayonning natijasi o'rtasida vosita bo'lib, vositalar pedagogik o'zaro ta'sir uchun mavzu muhitini ta'minlaydi. Vositalar quyidagicha bo'lishi mumkin:

- san'at asarlarini idrok etish, talqin qilish, baholash obyektiv sifatida;
- badiiy tasvirlar;
- ishtirokchilarning rejalashtirilgan badiiy faoliyati;
- ishtirokchilarning badiiy faoliyati natijalari.

Ularning barchasi ta'lim jarayonining mazmuni bilan birlashib, art-pedagogik vositaning sifati va funksiyalariga ega bo'ladilar. O'quv jarayonida turli xil san'at turlari (musiqa, teatr, rasm, kino) asarlaridan foydalanish mumkin. Art-pedagogik jarayon doirasidagi badiiy asar pedagogik mazmun va kasbiy pedagogik xarakterdagi vazifalar kontekstida idrok etish, talqin qilish, baholash obyektiga aylanadi.

Art-pedagogik o'zaro ta'sirning asosi hisoblanadi, nafaqat badiiy asar, balki ta'lim jarayoni materialini muhokama qilish uchun boshlang'ich sanoq nuqta bo'lib xizmat qilishi mumkin bo'lgan alohida badiiy obraz ham bo'lishi mumkin. Badiiy obraz – bu badiiy ijod voqeligining eng umumiy hodisalarini ifodalovchi ilmiy tushunchasi (kategoriyasi) hisoblanadi.

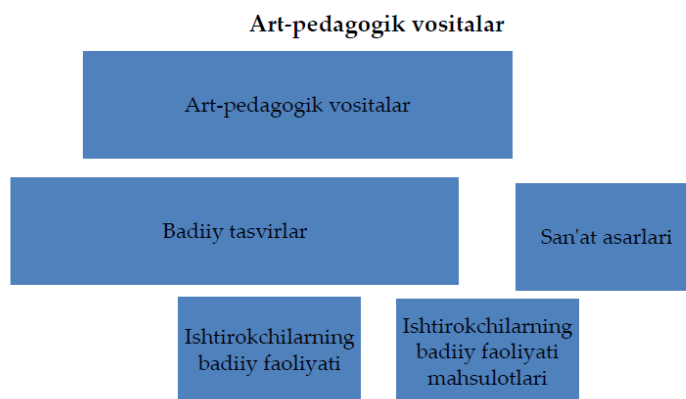
Shundan kelib chikadiki, art-pedagogikani badiiy obrazlarda yetakchi vosita deb atash mumkin.

O'quv jarayoni ishtirokchilarining badiiy faoliyati art-pedagogik vositasi sifatida keng qo'llaniladi, bu holda badiiy ijod jarayonining o'zi alohida pedagogik ahamiyatga ega bo'ladi. Badiiy va ijodiy vazifani bajarishda ishtirokchilar turli texnika va materiallardan foydalanishlari mumkin. Art-pedagogik faoliyatda ishtirokchilarning spontan (kutilmaganda) badiiy ijodi, ko'pincha, spontanlik, bir lahzalik his-tuyg'ularni, kayfiyatlarni, fikrlarni, uyushmalarni aks ettirishda erkinlik bilan tavsiflanadi. Badiiy faoliyatdagi spontanlik ishtirokchilar psixikasining ongli va ongsiz, oqilona va irratsional jarayonlarining sintezini faollashtiradi,

ularning ijodda o'zini namoyon qilishining haqiqiylikini ta'minlaydi.

Ba'zi hollarda art-pedagogik jarayon ishtirokchilarining badiiy faoliyati rejalashtirilgan mashg'ulot rejimi va bashorat qilinadigan natija bilan yanada ongli va uyushgan xarakterga ega bo'lishi mumkin. Rejalashtirilgan badiiy faoliyat, o'z-o'zidan farqli o'laroq, badiiy g'oyani, shu jumladan, tayyorgarlik ishlarini (eskizlar, zardo'zlik buyumlari va h.k.) amalga oshirishning uzoq davrini nazarda tutadi. Bunday faoliyat prosessual xususiyatlariga ko'ra professional rassomning ishiga yaqinroq, ammo maqsadi bilan farq qiladi. Ishtirokchilarning badiiy faoliyati natijasida olingan natijalar art-pedagogik vosita maqomini olgan holda pedagogik aks yettirish jarayonida idrok yetish va talqin qilish obyektiga aylanadi.

Art-pedagogik vositalarning xilma-xilligi rasmda keltirilgan:

Art-pedagogik kuzatib borishning prosessual tomonini tavsiflovchi asosiy tushunchalarga quyidagilar kiradi: "badiiy-pedagogik jarayon", "badiiy-pedagogik o'zaro ta'sir", "badiiy-pedagogik muhit". Art-pedagogik jarayon ta'lim jarayonini anglatadi, uning ajralmas qismi pedagogik vazifalarni hal qilish va pedagogik g'oyalarni amalga oshirishga qaratilgan, badiiy vositalardan foydalanish hisoblanadi. Masalan, o'qituvchi talabalarga o'quv materialining ahamiyatini aniqlashtirish, dars mazmunining sub'ektiv tajribasiga erishish, muayyan muammoni o'rganishdan oldin tegishli motivatsiyani ta'minlash uchun san'at vositalaridan foydalanadi.

Xulosa qilib aytganda, art-pedagogik o'zaro ta'sir biz tomonidan "o'qituvchi (universitet o'qituvchisi) ta'lim mazmuni san'at vositasi – talaba (talaba)" tizimida yuzaga keladigan o'ziga xos munosabatlar va aloqalar to'plami sifatida belgilanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Adizova Nigora Baxtiyorovna. 3-4-sinf ona tili darslarida qo'llanadigan tayanch kompetensiyalar. Journal of Advanced Research and Stability. Volume: 02 Issue: 01 | 2022
2. Adizova Nodira. "Nominal description of the Bukhara". Web of Scientist: International Scientific Research Journal 2.11 (2021): 330-335.
3. Amonov U.S. O'QISH DARSLARIDA MAQOL JANRIDAN FOYDALANISH USULLARI VA AHAMIYATI: DOI: 10.53885/edinres. 2021.53. 34.124 U.S. Amonov, BuxDU filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) M.Q. Salohiddinova, BuxDU boshlang'ich ta'lim 2-bosqich talabasi //Научно-практическая конференция. – 2022.
4. Amonov U.S., Saparova S.R. The mother tongue textbook of the primary school in elbek's interpretation //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2021. – T. 11. – №. 6. – C. 403-407.
5. Muhammedovich Q.F., Muhammedovna Q.M. BOSHLANG'ICH SINFDAN ORTA ARIFMETIK SONNI TOPISHGA DOIR MASALALAR YECHISHGA O'RGATISH METODIKASI //BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – T. 2. – №. 4. – C. 358-362.

6. Mahmudovna Nigmatova Mayjuda. "FUNDAMENTALS OF USING STEAM TECHNOLOGY IN PRESCHOOL EDUCATION SYSTEM OF UZBEKISTAN". International Journal of Early Childhood 14.03 (2022): 2022.
7. Mirzaeva D. Art Therapy as a Means of Adaptation of Young children to pre-school: Art Therapy as a Means of Adaptation of Young children to preschool //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz). – 2022. – Т. 11. – №. 11.
8. Mirzaeva D.S. Maktabgacha pedagogika //Durdona nashriyoti. Buxoro. – 2021.
9. Qosimovna H.G. The concept of the development of the giftedness of Preschool Children of Creative Self-Realization //Middle European Scientific Bulletin. – 2021. – Т. 10. – №. 1.
10. Qosimovna Hasanova Gulnoz. "MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI MULOQOTGA O'RGATISH METODIKASI". Scientific Impulse 1.4 (2022): 1373-1378.
11. Rakhmonovich A.B., Bakhtiyorovna A.N. [THE MAIN MOTIVES AND TASKS OF CHILDREN'S FOLKLORE](#). Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL).
12. Saidova M.J. DIRECTIONS AND CONTENT OF THE ORGANIZATION OF DISTANCE LEARNING //Conference Zone. – 2022. – С. 7-15.
13. Сафаров Феруз Сулаймонович. Фонетический строй языка и взаимообусловленность национальной музыки. "Science and Education" Scientific Journal. ISSN 2181-0842 March 2022 / Volume 3, Issue 3. P. 1072 – 1085.
14. Саидова Гавхар Эргашовна. "Ситуация свободного выбора на уроках математики в начальных классах". Вестник науки и образования 7-3 (61) (2019): 35-37.
15. Супханова Н.Х. "ОБУЧЕНИЕ ДОШКОЛЬНИКОВ НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ." Вестник науки и образования 17-3 (120) (2021): 55-57.
16. Turdiyeva M.J., Islomova M.I. A MODEL FOR DEVELOPING THE CREATIVE ABILITIES OF PRESCHOOL CHILDREN BASED ON A PERSON-CENTERED APPROACH //Builders Of The Future. – 2021. – С. 10-14.
17. Turdieva M. PRESCHOOL AGE IS AN IMPORTANT TIME TO FOCUS ON CREATIVITY //Материали конференций МЦНД. – 2021.
18. Xoliqulovich J.R. SADRIDDIN AYNINYING "ESDALIKLAR" ASARIDA ANTROPONIMLARNING LEKSIK QATLAMLARI: Jumayev Ruzokul Xoliqulovich Buxoro davlat universiteti katta o'qituvchisi //Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал. –2022. –No. 3. –С. 34-37.
19. O'rinova Maftuna. (2021). Artistic interpretation of scientific achievements in the novel "Signs of the End Times" by Chingiz Aitmatov. Middle European Scientific Bulletin.

MUNDARIJA

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA SIFAT VA SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING ASOSIY OMILLARI M.I.Daminov.....	3
TA'LIMDA KREATIV YONDASHUV: MAZMUN, MOHIYAT, MAQSAD Sh.Murodov	6
BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING BILIMINI BAHOLASHDA XALQARO BAHOLASH TADQIQOTLARINING O'RNI E.M.Muxtorov.....	9
PEDAGOG KADRLARNI INNOVATSION FAOLIYATGA TAYYORLASH B.R. Adizov	11
JISMONIY TARBIYA FANINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA O'QITISH SAMARADORLIGI Ikramov Amirbek Aminovich.....	13

MAKTABGACHA TA'LIMDA ART-TERAPIYA USULLARINI QO'LLASHNING DIAGNOSTIK RIVOJLANISHI Umedjon To'raqulovich Jumayev	496
PIRLS-2021 DASTURI ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING KREATIV FIKRLASH VA MATNNI TUSHUNISH DARAJALARINI BAHOLASH Ergashova Mehriniso Husniddinovna.....	499
BOSHLANG'ICH TA'LIMDA XALQARO TAJRIBALAR: YANGI AVLOD DARSLIKLARI, MILLIY DASTUR VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR INTEGRATSIYASI Qandimova Nasiba	501
ART-TERAPIYA YORDAMIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING IJODKORLIGINI SHAKLLANTIRISH Umedjon To'raqulovich Jumayev	504
TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA BO'LAJAK O'QITUVCHINING KASBIY TAYYORGARLIGINI ART-PEDAGOGIK KUZATIB BORISH Mirzayeva Dilfuza Shavkatovna.....	507
BOSHLANG'ICH SINFDA BADIY MATNLAR USTIDA ISHLASHDA PIRLS TOPSHIRIQLARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING IJOBIY AHAMIYATI Avazova Durдона Erkinovna.....	509
XALQARO TADQIQOTLARDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING O'QISH SAVODXONLIGINI BAHOLASH MEZONLARI S.T. Ergasheva	512
TIMSS TADQIQOTLARIDA MATEMATIK BILIM VA KO'NIKMALAR TIZIMINI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISH Muxtarova Lobar Abdimannabovna.....	515
MAKTABLARDA ZAMONAVIY SIFATLI TA'LIMNI TASHKIL ETISHDA XALQARO BAXOLASH DASTURLARINING O'RNI O.Sh.Ahmadov S.Sultonov	518
ЗНАЧЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОЦЕНОЧНЫХ ПРОГРАММ (PIRLS, TIMSS, PISA, TALIS) В РАЗВИТИИ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ Рузиева Майрам Амруллаевна Соколова Елена Олеговна	520

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA XALQARO TAJRIBALAR: YANGI AVLOD DARSLIKLARI, MILLIY DASTUR VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR INTEGRATSIYASI

Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari

2023-yil, 19-may